

پیشگفتار

کتاب ساخت زبان فارسی درس‌نامه‌ای است برای دو واحد درس تخصصی ساخت زبان فارسی که معمولاً در نیمسال سوم یا چهارم دوره‌های کارشناسی زبان ارائه می‌گردد.

درس ساخت زبان فارسی پیش‌نیازی برای دروس زبان‌شناسی در دوره‌های کارشناسی به شمار می‌آید. انتظار می‌رود دروس زبان‌شناسی در دوره‌های کارشناسی زبان، بسته به رشته مورد نظر به زبانهای خارجی تدریس شوند. غالباً انتقال مباحث تخصصی زبان‌شناسی به زبان خارجی به دانشجویانی که دانش قبلی درباره مباحث مورد نظر ندارند اساتید و دانشجویان را با مشکل مواجه می‌کند. به همین دلیل، گذراندن درس ساخت زبان فارسی به‌عنوان پیش‌نیازی برای دروس تخصصی پس از آن، به دانشجویان امکان می‌دهد تا در قالب نمونه‌های متعدد از زبان فارسی با زبان‌شناسی آشنا شوند.

نیاز به تألیف کتاب ساخت زبان فارسی زمانی برجسته شد که با وجود منابع متعدد و ارزشمندی که عمدتاً به همت اساتید پیش‌کسوت رشته زبان‌شناسی، با نگرشهایی زبان‌شناسانه نسبت به ویژگیهای دستوری زبان فارسی به نگارش درآمده، تعدد، پیچیدگی و حجم مطالب، استفاده از چنین منابعی را برای دانشجویان نیمسال سوم یا چهارم کارشناسی بسیار دشوار می‌کرد.

کتاب حاضر در یازده فصل توصیفی از اصطلاحات بنیادی زبان‌شناسی ضمن معرفی ویژگیهای آوایی - واجی، صرفی و نحوی زبان فارسی ارائه می‌دهد. سعی شده است که در لابه‌لای مطالب اطلاعاتی درباره برخی زبان‌شناسان صاحب‌نام و آرای آنها به دست داده شود؛ همچنین مرتبط با هر مبحث، مروری اجمالی بر تاریخچه بحث مورد نظر ارائه گردد. مطالب کتاب به گونه‌ای سازمان یافته است که دانشجویان بتوانند به کمک ابزارهای نظری معرفی شده، بیش از چهارصد نمونه از زبان فارسی را در حوزه‌های مختلف آواشناسی - واج‌شناسی، صرف و نحو مورد تحلیل قرار دهند. همچنین در پایان هر فصل کتاب سؤالات تشریحی و چندگزینه‌ای مرتبط نیز ارائه شده است. هر فصل دارای کتابنامه و منابعی برای مطالعه گسترده‌تر است.

گفتنی است که تجربه هشت سال تدریس این مطالب به دانشجویان دوره‌های کارشناسی مترجمی زبان در دانشگاه‌های دولتی و آزاد نگارنده را متقاعد ساخته است که تمام این یازده فصل را می‌توان در جلسات یک نیمسال آموزشی پوشش داد.

با آرزوی اینکه کتاب حاضر از کارایی لازم برای دانشجویان دوره‌های کارشناسی زبان برخوردار باشد و درک مطالب دروس تخصصی بعدی را آسان‌تر کند، این درس‌نامه را به دانشجویان عزیز تقدیم می‌کنم، زیرا این واژه‌ها، جمله‌ها و نمودارها فقط به دست آنها جان می‌گیرند، بقا می‌یابند و دگرگون می‌شوند.

نگارش این کتاب فرصتی را به وجود آورد تا به بهانه مرور آثار اساتید پیش‌کسوت رشته زبان‌شناسی، اذهان پربار و قلمهای توانمندشان را هر لحظه تحسین کنم.

انتشار این کتاب بدون حمایت‌های مسئولین محترم و اساتید فرزانه فعال در سازمان سمت هرگز میسر نمی‌شد. از تمام این بزرگواران خاضعانه سپاسگزارم. به ویژه نهایت ارادت قلبی‌ام را به جناب آقای دکتر حسین ملانظر، جناب آقای دکتر ارسلان گلفام، سرکار خانم دکتر زهرا ابوالحسنی‌چیمه و سرکار خانم نوشین قبدیان و جناب آقای هوتن زنگنه‌پور اعلام می‌دارم؛ و در خاتمه از پدرم، مادرم، همسرم و فرزندم عاشقانه سپاسگزارم که به من انگیزه و فرصت دادند تا در آرامش این مختصر را آماده کنم.

آزیتا افراشی

بهار 1386